

Lotterinemnda

Vedtak i Lotterinemnda 1. juni 2026

Sak 2026/198 - LPP Oslo (Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse) - org.nr. 991 264 426 - klage over vedtak om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon

Lotterinemndas medlemmer: Leder Martin Hennig, medlem Renate Kristiansen og varamedlem Dagrun Yolanda Haider

Sakens bakgrunn

- (1) Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse (heretter «sentralledet») søkte 22. august 2025 om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2024. Søknaden gjaldt et søknadsbeløp på 1 383 498 kroner etter forenklet modell.
- (2) Lotteritilsynet sendte 29. september 2025 brev til sentralledet og informerte om at det var søkt som enkeltstående søker, når det skulle vært søkt som sentralledd. Lotteritilsynet ba om at sentralledet oversendte regneark med søknadsgrunnlag og søknadsbeløp for sentralledet og underleddene, slik at søknaden kunne bli korrigert.
- (3) Sentralledet oversendte regnearket i e-post samme dag. Det fremgår av regnearket at det søkes om merverdiavgiftskompensasjon for sentralledet og 19 underledd med et samlet søknadsbeløp på 1 565 886 kroner.
- (4) Lotteritilsynet sendte 20. november 2025 e-post til sentralledet og etterspurte mer informasjon knyttet til underleddet LPP Oslo (Landsforening for pårørende innen psykisk helse) (heretter «klager» eller «underleddet»). Det ble vist til at det var behov for mer informasjon for å kunne vurdere om underleddets virksomhet hadde tilknytning til det offentlige eller kom offentlige oppgaver til gode, samt om frivillig innsats var en viktig del av virksomheten. Lotteritilsynet ba om å få tilsendt kontospesifisert regnskap og regnskapsnoter for 2024, årsmelding og revisorrapport for underleddet. Det ble også bedt om en redegjørelse for hvor stor andel av kostnadene i regnskapet for 2024 som gjaldt PIO («Pårørendesenteret i Oslo»), og en oversikt over kostnadene knyttet til den delen av virksomheten som var knyttet til kompetanseheving for offentlige ansatte. Sentralledet ble videre bedt om å sende driftsavtalen med Oslo Kommune og eventuelle tilskuddsbrev fra Oslo Kommune. Når det gjaldt vurderingen av frivillig innsats, ble det bedt om informasjon knyttet til underleddets inntekter og gratis arbeidsinnsats.
- (5) Sentralledet oversendte ved e-post 24. november 2025 den etterspurte informasjonen og dokumentasjonen.
- (6) Lotteritilsynet fattet 16. desember 2025 vedtak om delvis innvilgelse av søknaden. Tilsynet reduserte det samlede søknadsbeløpet fra 1 565 886 kroner til 776 077 kroner, med den begrunnelse at det ikke var dokumentert at frivillig innsats var en viktig del av

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon:

+47 55 19 30 00

underleddets virksomhet. Lotteritilsynet viser også til at deler av underleddets virksomhet fremstår å ha tilknytning til offentlig virksomhet og/eller offentlige oppgaver, og at det derfor uansett skulle vært avgrenset for kostnadene knyttet til denne delen av virksomheten i søknaden. Ettersom underleddet uansett fikk avslag på søknaden på grunn av manglende frivillig innsats, besluttet Lotteritilsynet å ikke følge opp disse forholdene ytterligere i årets søknad. Sentralleddets og de øvrige underleddenes søknadsbeløp ble innvilget.

- (7) Sentralleddet sendte 17. desember 2025 e-post til Lotteritilsynet, og ba om en begrunnelse for hvorfor underleddet ikke hadde fått innvilget kompensasjon. Lotteritilsynet besvarte henvendelsen ved e-post samme dag, og informerte om at begrunnelsen fremgikk av vedtaket som ble oversendt til sentralleddet i Altinn 16. desember 2025.
- (8) Sentralleddet påklaget vedtaket på vegne av underleddet 6. januar 2026. Det vises til at underleddet etablerte PIO-senteret i 2008 som et svar på den manglende støtten og involveringen medlemmene opplevde i møte med psykiske helsetjenester. Senteret skulle være et støttetilbud utviklet og drevet av pårørende for pårørende, og fungere som klagers samlede og utøvende organ. Senteret skal være et lavterskeltilbud som er åpent for alle, og dokumentere pårørendes erfaringer til bruk i foreningens arbeid for økt medvirkning og involvering av pårørende i psykisk helsearbeid. Medlemmene består av pårørende, som selv om de gjerne vil, ikke har kapasitet til å bidra som frivillige. Senteret er ikke etablert for å utføre kommunale tjenester, men for å tilby et sivilsamfunnsbasert støtte- og interessepolitisk tilbud som det offentlige selv ikke er i posisjon til å gi.
- (9) Klager anfører at Lotteritilsynet har tolket kravet til frivillig innsats for snevert og mekanisk når tilsynet har lagt avgjørende vekt på en kvantitativ sammenligning mellom dokumentert frivillig innsats og lønnet arbeid, samt på at medlemskontingent og gaver utgjør en begrenset andel av inntektene. Det vises til at forskriften ikke oppstiller noen terskelverdier for omfang, verken målt i timer, årsverk eller prosentdel av inntekter. Klager hevder at vurderingen derfor må være helhetlig og hensynta frivillighetens funksjon og betydning. Det påpekes videre at den frivillige innsatsen til underleddet og PIO-senteret knytter seg direkte til kjerneaktivitetene, som er likepersonsarbeid, pårørendekafer selvstyrte grupper, «stille time», deltakelse i høringer og arrangementer, og kan ikke erstattes av ordinær lønnet drift uten at virksomhetens karakter endres vesentlig. At organisasjonen har lønnede ansatte, er en forutsetning for å sikre forsvarlig drift, kontinuitet og oppfølging, og er vanlig i frivillige organisasjoner som er finansiert av offentlig tilskudd. Høy andel lønnskostnader tilsier ikke i seg selv at frivillig innsats ikke er en viktig del av virksomheten. Klager anfører videre at medlemskontingentens funksjon i en interesseorganisasjon i hovedsak handler om demokrati og identitet og ikke finansiering. Forskriften stiller ikke krav til at gaver eller kontingent må utgjøre en bestemt andel av inntektene for at frivillig innsats skal anses tilstrekkelig.
- (10) Klager anfører også at organisasjonen ikke har tilknytning til det offentlige, og at virksomheten ikke kommer offentlig oppgave til gode. Det vises til at det foreligger brudd på utredningsplikten og veiledningsplikten ettersom disse spørsmålene ikke ble fulgt opp av Lotteritilsynet, og at dette er en saksbehandlingsfeil som kan ha hatt betydning for vedtakets innhold. Det vises for øvrig til klagen i sin helhet.
- (11) Lotteritilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket og oversendte klagen med innstilling 29. januar 2026 til Lotterinemnda for behandling, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 33.

Det rettslige grunnlaget

- (12) Det rettslige grunnlaget er forskrift 23. oktober 2018 nr. 1600 om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (forskriften). Forskriften er nå opphevet, men var gjeldende for søknadsrunden 2025.
- (13) Formålet med merverdiavgiftskompensasjon er å fremme frivillig aktivitet, og ordningen skal kompensere for kostnader frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester, jf. forskriften § 1.
- (14) Etter forskriften § 5 femte ledd må søkerne kunne dokumentere at frivillig innsats er en viktig del av virksomheten det søkes om kompensasjon for. Det fremgår videre av bestemmelsen at gratis arbeidsinnsats, medlemskontingent og gaver likestilles når det gjelder kravet til frivillig innsats. Gratis styreinnsats tilfredsstiller ikke kravet til frivillig innsats alene. Det må ikke være for tett knytning mellom kontingent, gaver eller gratis arbeidsinnsats og gjenytelser.
- (15) Lotterinemnda kan prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd. Etter forvaltningsloven § 34 siste ledd kan Lotterinemnda treffe nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til Lotteritilsynet for helt eller delvis ny behandling.

Lotterinemndas vurdering

- (16) LPP Oslo (Landsforening for pårørende innen psykisk helse) sin klage gjelder Lotteritilsynets vedtak 16. desember 2025 om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2024.
- (17) Vurderingen av om frivillig innsats er en «viktig del av virksomheten» er skjønnsmessig, hvor det blant annet kan legges vekt på forholdet mellom lønnet og ulønnet arbeid, og om søkeren har regelmessig aktivitet hvor frivillig innsats er en sentral del av virksomheten. Dette er lagt til grunn i gjeldende praksis, og er forskriftsfestet i ny forskrift 18. desember 2025 nr. 2719 om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner § 5 andre ledd, som vil gjelde fra og med søknadsrunden 2026. Som frivillig innsats likestilles gratis arbeidsinnsats, medlemskontingent og gaver, jf. forskriften § 5 femte ledd andre setning. For at gratis arbeidsinnsats, medlemskontingent og gaver skal regnes som frivillig innsats, må det ikke være for tett knytning til gjenytelser, jf. forskriften § 5 siste setning.
- (18) Det fremgår av klagers vedtekter § 1 at organisasjonen arbeider for annerkjennelse og respekt for pårørendes situasjon, både overfor myndigheter og samfunnet for øvrig, og styrking og kvalitetsbedring av helhetlige tilbud og tiltak for brukere i og utenfor behandlingsinstitusjonen. Klager bistår pårørende med råd og veiledning når det gjelder psykisk helsevern og psykisk helsearbeid.
- (19) I henhold til klagers årsregnskap for 2024 hadde organisasjonen totale driftsinntekter på 12 150 024 kroner, hvorav 130 395 kroner utgjorde gaver og medlemskontingent. Gaver og medlemskontingent utgjorde dermed omtrent 1,1 prosent av klagers totale inntekter i 2024.
- (20) Sentralledet har i e-post 24. november 2025 opplyst at underledet hadde 29 personer som bidro med ulønnet innsats i 2024. Disse arrangerte blant annet pårørendekafeer for medlemmene og pårørende, ledet selvstyrte grupper, fungerte som likepersoner, holdt

«stille time» for pårørende og bidra i høringer og arrangementer. Den ulønnede innsatsen utgjorde 687 timer i 2024. Hvis det tas utgangspunkt i at et årsverk utgjør 1750 timer tilsvarer den ulønnede innsatsen omtrent 0,4 årsverk. Det fremgår videre av regnskapet at organisasjonen hadde 6 750 390 kroner i lønnskostnader i 2024. Dette var fordelt på åtte sysselsatte årsverk. Lønnskostnadene utgjorde i underkant av 60 prosent av de totale driftskostnadene på 11 496 281 kroner. I henhold til klagers resultatregnskap for 2024 hadde underleddet i tillegg kostnader til konsulentonorarer til rådgivningstelefonen på rundt 1,7 millioner kroner.

- (21) Lotterinemnda ser at de frivillige har en viktig funksjon i organisasjonens virksomhet som følge av deres egen erfaring som pårørende. Slik saken er opplyst fremstår det likevel som at klagers hovedvirksomhet, som i henhold til vedtektene er å bistå pårørende med råd og veiledning når det gjelder psykisk helse og psykisk helsevern, i all hovedsak utføres av lønnede ansatte. Gaver og medlemskontingent utgjør også en begrenset del av klagers totale driftsinntekter, og det foreligger vesentlig mer lønnet arbeid enn ulønnet innsats. Nemnda har etter dette kommet til at underleddet ikke har dokumentert at frivillig innsats er en viktig del av virksomheten det søkes om kompensasjon for, jf. forskriften § 5 femte ledd.
- (22) Lotterinemnda finner ikke grunn til å ta stilling til om deler av klagers virksomhet også er organisert av eller har tilknytning til det offentlige, eller kommer offentlige oppgaver til gode, ettersom underleddet uansett ikke er kompensasjonsberettiget.
- (23) Klager har anført at det foreligger brudd på veiledningsplikten etter forvaltningsloven § 11 og utredningsplikten etter § 17, ettersom Lotteritilsynet ikke fulgte opp spørsmålene knyttet til om deler av underleddets virksomhet hadde tilknytning til det offentlige og/eller kom offentlige oppgaver til gode i vedtaket. Det vises til at dette er en saksbehandlingsfeil som kan ha hatt betydning for vedtakets innhold. Ettersom underleddet ikke oppfyller vilkåret om at frivillig innsats må være en viktig del av virksomheten og derfor ikke er kompensasjonsberettiget, vil ikke en vurdering av om underleddet skulle avgrenset for kostnader som eventuelt ikke er kompensasjonsberettiget få betydning for utfallet i saken. Lotterinemnda legger derfor til grunn at det verken foreligger brudd på veiledningsplikten eller utredningsplikten.

Konklusjon

- (24) Lotterinemnda finner etter en konkret vurdering av sakens opplysninger at Lotteritilsynets vedtak skal opprettholdes.

Vedtak

Klagen tas ikke til følge.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur